

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Είκοσι δύο χρόνια μετά την πρώτη έκδοση του βιβλίου ήλθε το πλήρωμα του χρόνου για την παρούσα δεύτερη έκδοση. Η ανάγκη εκσυγχρονισμού και προσαρμογής του έργου στις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις της τελευταίας εικοσαετίας σε συνδυασμό με την από ετών εξάντληση της πρώτης έκδοσης αυτού αποτέλεσαν ισχυρά κίνητρα για την εκ νέου ενασχόλησή μου με το πλαστό έγγραφο.

Η παρούσα δεύτερη έκδοση εμπλουτίζεται με δύο νέες θεματικές ενότητες. Η πρώτη είναι η κατάρτιση εγγράφου με τη χρήση βίας, απάτης ή απειλής, η οποία καλύπτεται με τη σχεδόν αυτούσια ενσωμάτωση του μεταγενέστερου της πρώτης έκδοσης άρθρου μου «Είναι πλαστό το έγγραφο που καταρτίζεται με τη χρήση βίας, απάτης ή απειλής;» (ΠοινΧρ 2013, 241 επ). Η δεύτερη και σημαντικότερη είναι αφιερωμένη στο ηλεκτρονικό έγγραφο. Στην παρούσα έκδοση έχει προστεθεί ένα αυτοτελές (πέμπτο) κεφάλαιο, στο οποίο εξετάζονται διαδεδομένες στη σύγχρονη πραγματικότητα ψηφιακές προσβολές των υπομνημάτων, όπως είναι λ.χ. η δημιουργία πλαστών ηλεκτρονικών διευθύνσεων, η αποστολή πλαστών ηλεκτρονικών επιστολών με παραπλανητικό περιεχόμενο (Phishing) και οι εγγραφές με αναληθή στοιχεία ταυτότητας σε διαδικτυακές βάσεις δεδομένων. Η προβληματική του πλαστού ηλεκτρονικού εγγράφου προσέφερε μια καλή ευκαιρία να δοκιμασθούν τα πορίσματα της πρώτης έκδοσης, όπως αυτά είχαν διαμορφωθεί τότε με σημείο αναφοράς το παραδοσιακό (έγχαρτο) έγγραφο.

Κατά τα λοιπά η αρχική μορφή του βιβλίου έχει τύχει επεξεργασίας με αναδιατύπωση ή σύμπτυξη του κειμένου και ανακατάταξη κεφαλαίων, όπου αυτό κρίθηκε αναγκαίο για τη διευκόλυνση της ανάγνωσης. Συγχρόνως η ύλη της πρώτης έκδοσης έχει ενημερωθεί με τη μεταγενέστερη θεωρία και νομολογία.

Τέλος, οφείλω να ευχαριστήσω τους αναγνώστες για την υποδοχή της πρώτης έκδοσης, αλλά και τον Πάνο Σάκκουλα για τη διαρκή προτροπή του να επανεκδώσω το έργο.

Αθήνα, Μάρτιος 2021

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Η μονογραφία επεξεργάζεται ερμηνευτικά προβλήματα συνδεδεμένα με την πλαστότητα του εγγράφου και δίνει έμφαση στον προσδιορισμό της έννοιας του εκδότη, που είναι καθοριστική για το χαρακτηρισμό ενός εγγράφου ως γνησίου ή πλαστού. Κίνητρο για την ενασχόληση με το θέμα προσέφεραν τόσο το γεγονός ότι η ερευνώμενη προβληματική συνδυάζει το έντονο θεωρητικό ενδιαφέρον με τη μεγάλη πρακτική σπουδαιότητα όσο και η έλλειψη συστηματοποιημένης επεξεργασίας της σχετικής ύλης στην ελληνική βιβλιογραφία.

Σε επί μέρους θέματα, όπως λ.χ. στη γνησιότητα της κατ' εξουσιοδότηση υπογραφής, διαπιστώνεται ότι λύσεις, που συχνά (ιδίως στη νομολογία) εκλαμβάνονται ως αυτονόητες και δεδομένες, όμως αντιθέτως σε θεωρητικό επίπεδο κατοχυρώνονται κατόπιν κοπιώδους ερμηνευτικής προσπάθειας. Έτσι το βιβλίο παραδίδεται στο αναγνωστικό κοινό με τη φιλοδοξία να προσφέρει το θεωρητικό υπόβαθρο για την επίλυση ζητημάτων περί την πλαστότητα, που απασχολούν με μεγάλη συχνότητα τους νομικούς της πράξης.

Αθήνα, Οκτώβριος 1998

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έννοια του πλαστού εγγράφου δημιουργεί εκ πρώτης όψεως την πεπλανημένη εντύπωση ότι είναι απαλλαγμένη ερμηνευτικών δυσκολιών. Στο ερώτημα πότε ένα έγγραφο είναι πλαστό η απάντηση έρχεται σχεδόν αυθόρμητα ακόμη και από έναν μη νομικό: Πλαστό είναι το έγγραφο, που δεν προέρχεται από εκείνο το πρόσωπο που φαίνεται ως εκδότης του. Ωστόσο αυτός ο φαινομενικά βατός ορισμός υποκρύπτει σειρά δυσχερών ερμηνευτικών προβλημάτων, που καθιστούν την έννοια του πλαστού εγγράφου εξαιρετικά ενδιαφέρουσα, τόσο από θεωρητικής όσο και από πρακτικής απόψεως.

Η λέξη-κλειδί για τη διάγνωση της πλαστότητας ενός εγγράφου είναι η έννοια του εκδότη. Το πλαστό έγγραφο σφραγίζεται από τη διπολική σχέση δύο προσώπων: Εκείνου, που αναφέρεται στο έγγραφο ως εκδότης και εκείνου, που πράγματι εξέδωσε το έγγραφο. Εάν αυτά τα δύο πρόσωπα συμπίπτουν, το έγγραφο είναι γνήσιο, άλλως χαρακτηρίζεται ως πλαστό. Η καταμέτρηση των προσώπων αυτών και ακολούθως η διαπίστωση του εάν φερόμενος και πραγματικός εκδότης είναι ένα ή διαφορετικά πρόσωπα είναι ζήτημα, που δεν επιλύεται με την απλή εφαρμογή των κανόνων της αριθμητικής ή της κοινής λογικής. Θα πρέπει να ευρεθεί ένα σταθερό κριτήριο εξατομίκευσης, με βάση το οποίο να διαπιστώνεται με ασφάλεια η ταυτότητα ή ετερότητα αυτών των δύο προσώπων (και κατ' ακολουθία η γνησιότητα ή πλαστότητα του εγγράφου). Η ανάγκη αυτή καθίσταται ακόμη περισσότερο επιβεβλημένη, ενόψει του ότι στο δικό μας δίκαιο το έγκλημα της πλαστογραφίας στοιχειοθετείται, μόνο όταν επέρχεται παραπλάνηση ως προς την ταυτότητα του εκδότη ενός εγγράφου (υλική πλαστογραφία), όχι όμως και όταν το περιεχόμενο του εγγράφου είναι απλώς αναληθές (διανοητική πλαστογραφία). Ενόψει τούτου πρέπει η διανοητική και η υλική πλαστογραφία να οριοθετηθούν κατά τρόπο, ώστε να διαχωρίζονται με σαφήνεια τα κρίσιμα στοιχεία, που συνθέτουν την ταυτότητα του εκδότη, από τα υπόλοιπα, που εμπίπτουν στο αδιάφορο για την εφαρμογή ή μη του άρθρου 216 ΠΚ διανοητικό περιεχόμενο του εγγράφου.

Η εξατομίκευση του εκδότη δεν είναι το μόνο πρόβλημα, που ανακύπτει κατά την επεξεργασία της έννοιας του πλαστού εγγράφου. Όταν στην κατάρτιση ενός εγγράφου εμπλέκονται περισσότερα του ενός πρόσωπα, ερωτάται ποιό από αυτά θα θεωρηθεί εκδότης του εγγράφου. Η απόδοση της ιδιότητας του εκδότη σε ορισμένο πρόσωπο είναι καθοριστική για τη διάγνωση της πλαστότητας ή της γνησιότητας ενός εγγράφου, αφού ανάλογα με το επιλεγόμενο πρόσωπο καταγράφεται άλλοτε ταυτοπροσωπία και άλλοτε ετεροπροσωπία μεταξύ φερομένου και πραγμα-

Εισαγωγή

τικού εκδότη. Οι διεκδικητές της κρίσιμης ιδιότητας του εκδότη είναι περισσότεροι του ενός σε έγγραφα, τα οποία καταρτίζονται υπό συνθήκες αντιπροσώπευσης (ανοικτής ή συγκεκριμένης) φυσικών ή νομικών προσώπων. Στο πλαίσιο αυτής της προβληματικής δεσπόζει η γνωστή περίπτωση της κατ' εντολήν υπογραφής εγγράφων με ξένο όνομα. Η εγχώρια θεωρία και νομολογία αντιμετωπίζουν μάλλον αβασάνιστα το ως άνω έγγραφο ως γνήσιο (παρά το γεγονός ότι η διάσταση μεταξύ φερομένου και πραγματικού εκδότη είναι δεδομένη). Μολονότι το συμπέρασμα αυτό είναι κατά βάση ορθό, η προβληματική της κατ' εξουσιοδότηση υπογραφής είναι πολυδιάστατη και διεισδύει στον πυρήνα της κρίσιμης έννοιας του εκδότη. Το ερώτημα, που θα αποτελέσει τον κεντρικό άξονα περιστροφής του προβληματισμού μας, θα είναι αν (και σε καταφατική περίπτωση υπό ποιες προϋποθέσεις) η έννοια του εκδότη πρέπει να περιορισθεί στη φυσιοκρατική της διάσταση, δηλαδή στις υλικές ενέργειες παραγωγής του εγγράφου (πχ θέση της υπογραφής) ή αν πρέπει να καθορισθεί με ουσιαστικά κριτήρια, έτσι ώστε να καθίσταται εκδότης όχι ο υλικός δημιουργός, αλλά ο πραγματικός εκφραστής της έγγραφης δήλωσης. Στο πλαίσιο αυτού του προβληματισμού θα καταδειχθεί ότι η έννοια του πλαστού εγγράφου κινείται σε ένα πεδίο έντασης, εντός του οποίου οι κανόνες του αστικού δικαίου, με βάση τους οποίους καθορίζεται σε ποιο πρόσωπο καταλογίζονται η έγγραφη δήλωση και οι έννομες συνέπειες αυτής συναγωνίζονται με αμιγώς ποινικές αξιολογήσεις για την επιλογή του αποφασιστικού κριτηρίου προσδιορισμού του εκδότη του εγγράφου.

Η επίλυση των ερμηνευτικών προβλημάτων που επιγραμματικώς προαναφέρθηκαν προϋποθέτει τον προσδιορισμό του εννόμου αγαθού, που προστατεύεται μέσω του εγκλήματος της πλαστογραφίας και ειδικότερα την εξεύρεση του δικαιολογητικού λόγου, για τον οποίον το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 216 ΠΚ περιορίζεται στην παραπλάνηση μόνο ως προς το πρόσωπο του εκδότη και δεν καταλαμβάνει και την αναλήθεια του λοιπού περιεχομένου του εγγράφου. Σε αυτό το ερώτημα αφιερώνεται το πρώτο κεφάλαιο της μελέτης. Στο δεύτερο κεφάλαιο θα διερευνηθεί η εννοιολογική σχέση μεταξύ των εννοιών της πλαστότητας και του εγγράφου και ειδικότερα η προϋπόθεση να προκύπτει από το έγγραφο ορισμένο πρόσωπο ως εκδότης. Στο τρίτο κεφάλαιο της μελέτης θα αναζητηθεί το αποφασιστικό κριτήριο εξατομίκευσης του προσώπου, που υποδηλώνεται ως εκδότης. Στο τέταρτο (και σημαντικότερο) κεφάλαιο θα εξετασθεί ποιος είναι ο εκδότης στις επί μέρους περιπτώσεις, στις οποίες καταρτίζονται έγγραφα μέσω αντιπροσώπου ή με αθέμιτες επενέργειες στη βούληση του εκδότη. Τέλος το πέμπτο κεφάλαιο, το οποίο προστίθεται στην παρούσα έκδοση, διερευνά την έννοια του ηλεκτρονικού εγγράφου, αναζητεί τον εκδότη αυτού και αναλύει περιπτώσεις κατάρτισης πλαστών ηλεκτρονικών εγγράφων στις σύγχρονες συναλλαγές.

Η ενασχόληση με την έννοια του εγγράφου εκφεύγει του αντικειμένου της μελέτης. Τα συνδεόμενα ιδίως με τη διαιωνιστική και την αποδεικτική λειτουργία του εγ-

γράφου ερμηνευτικά προβλήματα θα ανακινηθούν μόνο στην έκταση, που ασκούν επιρροή στον καθορισμό του εκδότη του πλαστού εγγράφου. Διευκρινίζεται, τέλος, ότι στο ερευνητικό πεδίο της παρούσας εργασίας δεν εμπίπτει η άλλη υπαλλακτική μορφή τελέσεως του εγκλήματος της πλαστογραφίας, η νόθευση εγγράφου.

Κατόπιν των ανωτέρω διευκρινίσεων μπορεί επιγραμματικά να σημειωθεί ότι η παρούσα μελέτη επεξεργάζεται τις θεμελιώδεις αρχές, που διέπουν την έννοια της πλαστότητας. Αυτές έχουν να κάνουν αφενός μεν με τα τυπικά κριτήρια εξατομίκευσης του προσώπου, που υποδηλώνεται ως εκδότης του εγγράφου, αφετέρου δε με τις ουσιαστικές προϋποθέσεις, από τις οποίες εξαρτάται η απόδοση της ιδιότητας του εκδότη σε ορισμένο πρόσωπο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΤΙΜΩΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΥΛΙΚΗΣ ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΙΑΣ

1. Οι λειτουργίες του εγγράφου

1.1. Η διαιωνιστική λειτουργία

Υλικό αντικείμενο του εγκλήματος της πλαστογραφίας είναι το έγγραφο. Σύμφωνα με το νομοθετικό ορισμό του άρθρου 13 περ. γ' εδ. α' ΠΚ «Έγγραφο είναι κάθε γραπτό που προορίζεται ή είναι πρόσφορο να αποδείξει γεγονός που έχει έννομη σημασία, όπως και κάθε σημείο που προορίζεται να αποδείξει τέτοιο γεγονός». Όπως έχει εύστοχα επισημάνει ο *Ανδρουλάκης* ο ορισμός του άρθρου 13 περ. γ' είναι ψευτοορισμός, αφού δεν περιέχει τα δύο αδιαμφισβήτητα αναγκαία συστατικά της έννοιας του εγγράφου, δηλαδή τη σταθερή ενσωμάτωση του εγγράφου διανοήματος σε υλικό φορέα και την υποδήλωση του εκφραστή του διανοήματος¹. Πρόκειται για τη διαιωνιστική και την εγγυητική λειτουργία του εγγράφου αντίστοιχα. Η διαιωνιστική λειτουργία εξασφαλίζει την ανά πάσα στιγμή αναπαραγωγή του εγγράφου διανοήματος και διαφοροποιεί το έγγραφο από τις προφορικές δηλώσεις, που δεν καταγράφονται σε υλικούς φορείς². Η διαφοροποίηση έγκειται στο ότι η έγγραφη δήλωση ενσωματώνεται σε σταθερό υλικό φορέα (όχι μόνο σε χαρτί, αλλά και σε ύφασμα ή ξύλο) και καθίσταται ανά πάσα στιγμή άμεσα αντιληπτή με τις αισθήσεις³.

Η διαιωνιστική λειτουργία του εγγράφου καταλύεται μόνο όταν είναι εξ ορισμού δεδομένη η εξαφάνιση της εγγραφής λόγω της αστάθειας του υλικού φορέα (π.χ. εγγραφές στο χιόνι ή την άμμο), όχι όμως και όταν η έγγραφη δήλωση είναι δυνατόν να αποσβεσθεί με οποιονδήποτε τρόπο⁴.

1. ΠοινΧρ ΛΣΤ', 787, βλ. όμως τον αντίλογο του *Σταμάτη*, ΣυστΕρμΠΚ, άρθρο 13, αριθμ. 17, κατά τον οποίον πρόκειται για λογικώς υπονοούμενα στοιχεία της έννοιας του εγγράφου.

2. Βλ. *Μυλωνόπουλος*, ΕιδΜ, 722, *Freund*, Urkundenstrafaten, Rn 75.

3. *Erb*, MüKo³, § 267, Rn 22, 32.

4. *Freund*, Urkundenstrafaten, Rn 77, *Erb*, MüKo³, § 267, Rn 39, *Heine/Schuster*, Sch-Sch, StGB³⁰, § 267, Rn 6.

1.2. Η αποδεικτική λειτουργία

Η συναγόμενη ευθέως από το νομοθετικό ορισμό του άρθρου 13 περ. γ' ΠΚ αποδεικτική λειτουργία του εγγράφου αναλύεται σε δύο συνιστώσες⁵: Στον αποδεικτικό προορισμό (*Beweisbestimmung*), ο οποίος συνδέεται με την πρόθεση του εκδότη να αποδείξει ορισμένο γεγονός και στην αποδεικτική προσφορότητα (*Beweiseignung*), η οποία συνίσταται στην (αντικειμενική) ικανότητα του εγγράφου προς απόδειξη γεγονότος με βάση το νόμο, τη συμφωνία των μερών ή τις περιστάσεις⁶.

Ο αποδεικτικός προορισμός συνήθως υφίσταται ήδη κατά το χρόνο κατάρτισης του εγγράφου, δεν αποκλείεται όμως να προσδοθεί εκ των υστέρων και μάλιστα όχι μόνο από τον εκδότη, αλλά και από τρίτο πρόσωπο (π.χ. ερωτική επιστολή που προσκομίζεται σε δίκη διαζυγίου). Στην πρώτη περίπτωση γίνεται λόγος για έγγραφο προθέσεως (*Absichtsurkunde*), ενώ στη δεύτερη για τυχαίο έγγραφο (*Zufallsurkunde*)⁷. Ο επιγενόμενος αποδεικτικός προορισμός του τυχαίου εγγράφου συνδέεται με την απόφαση του εκδότη ή του τρίτου να χρησιμοποιήσει το έγγραφο προς απόδειξη⁸. Επομένως αρκεί η αφηρημένη δυνατότητα του εγγράφου να αποδείξει οποιοδήποτε νομικώς σημαντικό γεγονός και όχι μόνο εκείνο, για την απόδειξη του οποίου προοριζόταν αρχικά⁹. Η αποδεικτική προσφορότητα συντρέχει και όταν το έγγραφο δεν αποδεικνύει άμεσα ορισμένο γεγονός, αλλά πρέπει να συνδυασθεί με άλλα αποδεικτικά στοιχεία ή γεγονότα¹⁰.

Το γεγονός που προορίζεται ή είναι πρόσφορο να αποδείξει το έγγραφο πρέπει να δύναται να έχει έννομες συνέπειες, δηλαδή να έχει σημασία για τη δημιουργία, διατήρηση, μεταβολή ή κατάλυση μιας έννομης σχέσης δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου, η οποία ανάγεται στο παρόν και όχι στο παρελθόν¹¹.

Η σημασία της αποδεικτικής λειτουργίας ως συστατικού στοιχείου της έννοιας του εγγράφου αμφισβητείται από τμήμα της θεωρίας. Ο *Ανδρουλάκης*¹² υποστηρί-

5. Για τις τις δύο πτυχές της αποδεικτικής λειτουργίας, βλ. *Tröndle*, LK¹⁰, § 267, Rn 47 επ, *Heine/Schuster*, Sch-Sch, StGB³⁰, § 267, Rn,8 επ., *Zieschang*, LK¹², § 267, Rn 67, 77, *Freund*, Urkundenstrafataten, Rn 98 επ., *Μυλωνόπουλος*, ΕιδΜ, 727, *Κωνσταντινίδης*, Έγγραφο, 75.

6. *Heine/Schuster*, Sch-Sch, StGB³⁰, § 267, Rn 9.

7. Η διάκριση αυτή ανατρέχει στον *Binding*, *Lehrbuch*, Bd 2, 187. Βλ. στην ελληνική θεωρία *Μυλωνόπουλος*, ΕιδΜ, 729, 730, *Γάφο*, ΕιδΜ, 75.

8. *Zieschang*, LK¹², § 267, Rn 73.

9. ΑΠ 863/2004, ΠΛογ 2004, 1110, ΑΠ 759/1972, ΠοινΧ ΚΓ', 29, *Heine/Schuster*, Sch-Sch, StGB³⁰, § 267, Rn 11.

10. ΑΠ 1066/1978, ΠοινΧ ΚΘ', 219.

11. *Μυλωνόπουλος*, ΕιδΜ, 730. Για το λόγο αυτό δεν πρέπει να θεωρηθούν έγγραφα τα πλαστά ημερολόγια του Χίτλερ, που δημοσιεύθηκαν προ ετών στο γερμανικό περιοδικό *Stern*. Έτσι *Erb*, *MüKo*³, § 267, Rdn 110, *Heine/Schuster*, Sch-Sch, StGB³⁰, § 267, Rn 12, contra *Zieschang*, LK¹², § 267, Rn 80.

12. ΠοινΧρ ΛΣΤ', 789, 790. Βλ. στη γερμανική θεωρία τις αντίστοιχες απόψεις των *Tröndle*, LK¹⁰, § 267, Rn 66, *Otto*, JuS 1987, 762, *Puppe/Schumann*, NK⁵, § 267, Rn 18.

2. Το προστατευόμενο από το άρθρο 216 ΠΚ έννομο αγαθό

ζει την άποψη ότι ο αποδεικτικός προορισμός και η αποδεικτική προσφορότητα δεν αποτελούν χαρακτηριστικά γνωρίσματα της έννοιας του εγγράφου, αλλά συνδέονται με τον απαιτούμενο για την πλήρωση του εγκλήματος της πλαστογραφίας σκοπό παραπλάνησης για γεγονός, που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες, δεδομένου ότι σχεδόν κάθε γραπτό είναι δυνατόν κατά τη διάρκεια του βίου του να χρησιμεύσει για απόδειξη γεγονότος με έννομη σημασία. Ωστόσο η παρατήρηση αυτή αναφέρεται στα «τυχαία έγγραφα», η ένταξη των οποίων στην έννοια γένους «έγγραφο», δεν αμφισβητείται, τουλάχιστον από την κρατούσα άποψη¹³.

1.3. Η εγγυητική λειτουργία

Η τρίτη (και καθοριστική, όπως θα εκτεθεί στη συνέχεια, για την έννοια της πλαστότητας) λειτουργία του εγγράφου είναι η εγγυητική (Garantiefunktion), η οποία έγκειται στη δέσμευση του εκδότη ότι η αποδιδόμενη σε αυτόν έγγραφη δήλωση προέρχεται από τον ίδιο¹⁴. Η δικαιολογητική βάση της εγγυητικής λειτουργίας συνίσταται στο ότι το έγγραφο στερείται αποδεικτικής αξίας, όταν δεν προκύπτει το πρόσωπο, από το οποίο προέρχεται η ενσωματωμένη σε αυτό δήλωση¹⁵. Απόρροια της εγγυητικής λειτουργίας είναι ότι δεν θεωρείται έγγραφο το γραπτό, στο οποίο δεν κατονομάζεται κάποιο πρόσωπο, που να αναλαμβάνει την ευθύνη για το περιεχόμενό του¹⁶. Η εγγυητική λειτουργία είναι καθοριστική στο μέτρο που εξασφαλίζει ότι το πρόσωπο, στο οποίο αποδίδεται το έγγραφο, δεν θα αποδεσμευθεί από την ενσωματωμένη σε αυτό δήλωση¹⁷.

2. Το προστατευόμενο από το άρθρο 216 ΠΚ έννομο αγαθό

2.1. Η θεωρία της publica fides

Ως προπομπός αυτού του θεωρητικού σχήματος λειτούργησε η αντίληψη ότι οι κοινωνοί του δικαίου βαρύνονται με ένα καθήκον αληθείας, όταν συμμετέχουν σε

13. Ωστόσο η μειοψηφούσα στη θεωρία άποψη (βλ. χαρακτηριστικά *Puppe/Schumann*, NK⁵, § 267, Rn 10, *Erb*, MüKo³, § 267, 35) αντιλέγει στην ένταξη των τυχαίων εγγράφων στην έννοια του εγγράφου με κεντρικό επιχειρήμα ότι η αστάθμητη παράμετρος της μεταγενέστερης αποδεικτικής αξιοποίησης προσδίδει ασαφές και μεταβλητό περίγραμμα στην έννοια του εγγράφου. Δεν υπάρχει λόγος περαιτέρω ενασχόλησης με το ζήτημα αυτό, αφού η διάκριση μεταξύ εγγράφων προθέσεως και τυχαίων εγγράφων δεν επηρεάζει καθόλου τον προσδιορισμό της έννοιας του εκδότη και κατ' επέκταση του πλαστού εγγράφου.

14. Βλ. αντί πολλών *Cramer*, Sch-Sch, StGB²⁵, § 267, Rn 4 με περαιτέρω παραπομπές.

15. *Heine/Schuster*, Sch-Sch, StGB³⁰, § 267, Rn 16, *Zieschang*, LK¹², § 267, Rn 28, *Arzt/Weber/Heinrich/Hilgendorf*, BT³, § 31, Rn 2.

16. Για την υποδήλωση του εκδότη ως αναγκαίο συστατικό της έννοιας του εγγράφου βλ. αναλυτικά κατωτέρω σελ. 48 επ.

17. Πρβλ. *Puppe*, *Aufzeichnungen*, 14.

Κεφ. πρώτο: Η δικαιολογητική βάση της τιμώρησης της υλικής πλαστογραφίας

έννομες σχέσεις, οι οποίες περιβάλλονται από τη φύση τους με αυξημένη δημόσια εμπιστοσύνη¹⁸. Αρχικά η προσβολή της «δημόσιας πίστης» παρείχε τη δικαιολογητική βάση για την τιμώρηση ετερόκλητων εγκληματικών προσβολών, όπως τα εγκλήματα περί τα υπομνήματα, τα εγκλήματα περί το νόμισμα¹⁹ ή ακόμη και τα εγκλήματα περί την απονομή της δικαιοσύνης (ψευδορκία, ψευδής καταμήνυση κλπ)²⁰. Βαθμιαία αυτή η τόσο ευρεία σύλληψη της δημόσιας πίστης περιορίσθηκε στην κοινή εμπιστοσύνη, με την οποία περιβάλλονται ειδικά τα νομίσματα και τα υπομνήματα²¹. Την ιδέα της publica fides απηχεί μια σχετικά πρόσφατη τοποθέτηση του *Hasselberg*, ο οποίος επικαλείται ως λόγο τιμώρησης της πλαστογραφίας την αυξημένη δημόσια εμπιστοσύνη, την οποία απολαμβάνουν τα έγγραφα. Η κεντρική σκέψη του *Hasselberg* συνίσταται στο ότι η περί πλαστογραφίας διάταξη δεν εγγυάται την αλήθεια του περιεχομένου της γραπτής δήλωσης, διότι η επιδεικνυόμενη ως προς αυτήν εμπιστοσύνη εξαρτάται από την προσωπική αξιοπιστία του εκδότη, ενώ αντιθέτως η γνησιότητα του εγγράφου είναι διαπιστώσιμη με αντικειμενικά κριτήρια, τα οποία μάλιστα υπόκεινται σε οπτικό έλεγχο, όπως είναι ο τύπος της υπογραφής, η χρήση ορισμένων εντύπων, η θέση σφραγίδας κλπ²².

Η συνεισφορά της διδασκαλίας περί publica fides έγκειται στο ότι αυτή πρώτη διέγνωσε εύστοχα ότι τα εγκλήματα περί τα υπομνήματα προστατεύουν υπερατομικά έννομα αγαθά, φορείς των οποίων είναι η κοινωνική ολότητα και όχι το κάθε μέλος της ξεχωριστά²³. Ωστόσο η θεωρία αυτή, πέρα από την αοριστία του περιεχομένου της²⁴, εμφανίζει και άλλες αδυναμίες. Κατ' αρχάς, μολονότι τα ιδιωτικά έγγραφα δεν περιβάλλονται με την αυξημένη δημόσια πίστη των δημοσίων εγγράφων, η περί πλαστογραφίας διάταξη δεν διακρίνει μεταξύ πλαστών δημοσίων και πλαστών ιδιωτικών εγγράφων²⁵. Περαιτέρω, η θεωρία της publica fides αδυνατεί να εξηγήσει γιατί η δημόσια πίστη ως προς τα υπομνήματα κλονίζεται μόνο με την παραγωγή πλαστών ή νοθευμένων εγγράφων, όχι όμως και με τη σύνταξη αναληθών κατά

18. Βλ. εκτενέστερη ανάπτυξη των διαφόρων παραλλαγών και της ιστορικής προέλευσης της θεωρίας της δημόσιας πίστης σε *Γάφο*, Πλαστογραφία, 123 επ.

19. Για τις θέσεις της θεωρίας αυτής ειδικά στα εγκλήματα περί το νόμισμα βλ. *Παύλου*, Νόμισμα, 29 επ.

20. Γι' αυτή την ευρεία εκδοχή της publica fides βλ. *Mezger*, Grundriß³, 210.

21. *Schütze*, *Lehrbuch*, 470. Βλ. επίσης στην ελληνική θεωρία και νομολογία *Μπουρόπουλος*, ΕρμΠΚ, τ. Β', 227, ΑΠ 75/55, ΠοινΧρ Ε', 236, ΑΠ 303/56, ΠοινΧρ Ζ', 33, ΑΠ 925/83, ΠοινΧρ ΛΔ', 34.

22. *Hasselberg*, *Urkundenfälschung*, 38 επ.

23. *Bettendorf*, *Irrtum*, 36 με περαιτέρω παραπομπές.

24. Ο *Γάφος*, Πλαστογραφία, 135, επισημαίνει ότι η έννοια της δημόσιας πίστης αποτελεί «ρευστόν και κυμαινόμενον στήριγμα, στερούμενον μιάς αντικειμενικής βάσεως ικανής να διαλύσει τας δημιουργηθησομένας αμφιβολίας».

25. *Binding*, *Lehrbuch*, 126, *Jakobs*, *Urkundenfälschung*, 7.